

Chinese schimmen

Ombres Chinoises en handschaduwspel

Gedurende de achttiende en de negentiende eeuw waren kinderprenten, ook wel volks- of centsprenten genoemd, in zwang. Het waren beeldverhalen. De onderwerpen waren zeer divers: sprookjes, planten- en dierenrijk, karikatuurprenten enz. In 1850 bracht de firma Erve Wijsmuller, 'Magazijn van Papieren enz.', negen schimmenplaten uit. De originelen komen van de beroemde 'Fabrique d'estampes de Dembour et Gangel' te Metz.

Jaren later werden ze in iets gewijzigde vorm uitgegeven door de Imagerie d'Epinal. De spelen die er op voorkomen, stammen uit het repertoire van Séraphin. Dominique Séraphin François opende in 1784 te Parijs een eigen theater waar hij *Ombres Chinoises* vertoonde. Op elke prent zijn de benodigde schimmen voor een spel, met het bijbehorende decor, afgebeeld. Kinderen konden de plaatjes op karton plakken en uitknippen.

Het spel dat Séraphin tot ver buiten de grenzen van Frankrijk beroemd maakte was 'Le pont cassé'. Het liedje dat erin voorkomt, kennen we als 'Alle eendjes zwemmen in het water, falderalderire ...'.

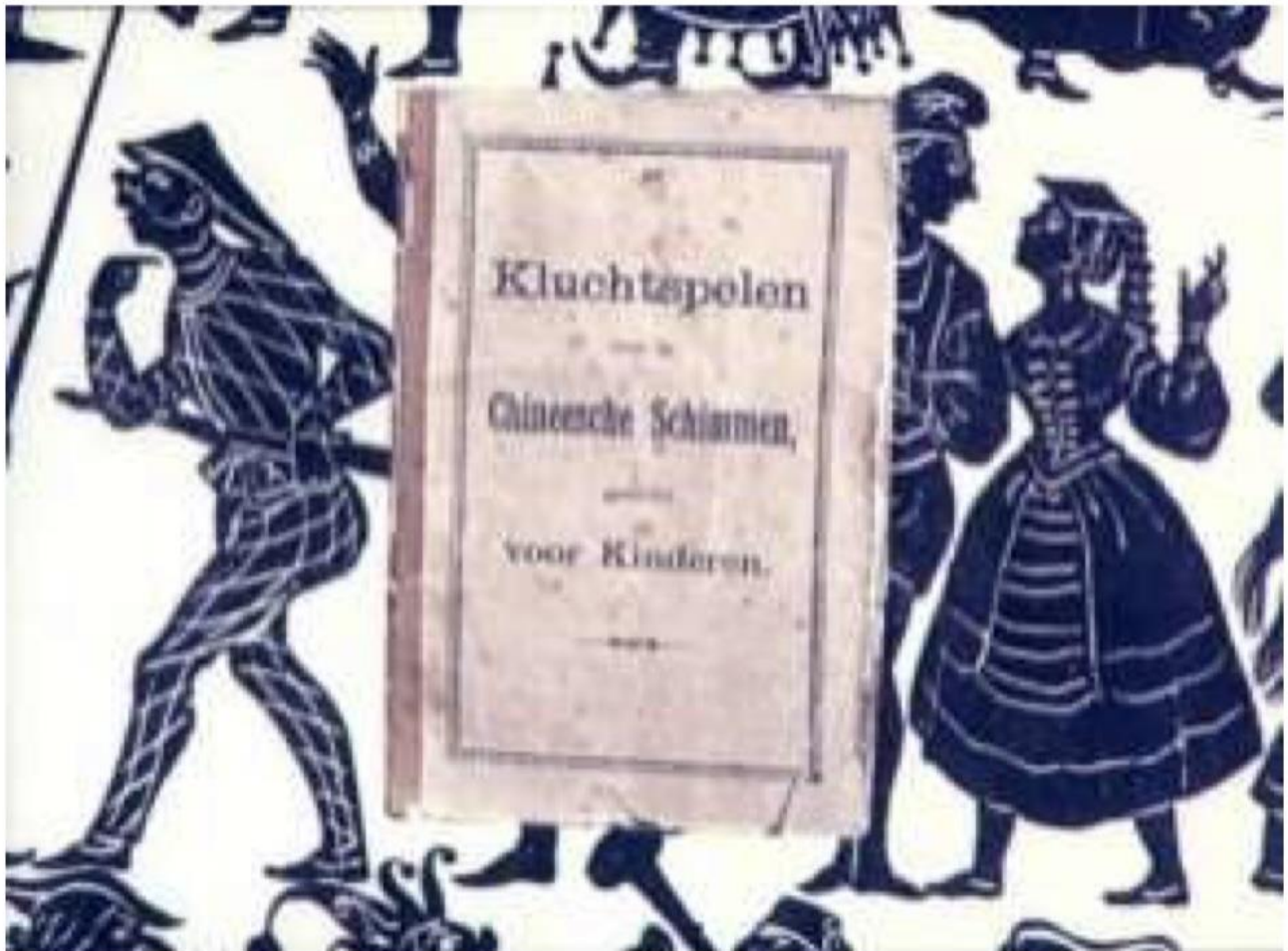

SCHIMMENSPEL

Deze ruimte langs de groene lijnen met een scherp mesje uitsnijden.

UITGAVE: N.V. DRUKKERIJ DE SPAARNESTAD - HAARLEM

KERMIS - VERMAKELIJKHEDEN.

DE CHINESCHE SCHIMMEN.

DE KORENDRAGER.

WIJZE: *Contre les chagrins.*

Daagelijks, van den vroegen morgen
Tot den avond, sjuur ik voort;
En voor al mijn zwoegen, zorgen,
Krijg ik nooit een vriendelijk woord. (bis.)
Immer knorren, immer kljven,
Is hetgeen mijn meester doet;
'k Wil niet langer bij hem blijven,
'k Breng hem straks mijns' afsheids-groot. (bis.)

Zulke meesters, zulke heeren
Zijn er op deze aard' niet veel,
Lant hem naar den droes marcheren,
Rijden op den bezemsteel. (bis.)
Ja! ik wil die heeren slaan,
'k Rak mij uit die slaversnij;
Maar.... ik hoor de heug daar kraken,
Was ik maar aan de overzij! (bis.)

DE GEBROKEN BRUG.

DE BRUGGEMAN en VAN DER STEEK.

De Bruggeman zingt, en van der Steek spreekt.

— Ik zal deze brug gaan maken, faldalderire! faldalderire!
Ik zal deze brug gaan maken, faldalderire!
— Wat is dat? is de brug gebroken, goede vriend?
— Was zij niet gebroken, ik zou haar ook niet maken, faldalderire! enz.
— Maar, vriendlie! hoe kom ik dan over de rivier?
— Doe als de eendjes: zij zwemmen over 't water, faldalderire! enz.
— Wel, goede vriend! gij ziet mij toch voor geen' eendvogel aan, hoop ik, en bovendien ik kan niet zwemmen: maar zeg eens, waar gaat die weg heen?
— Die weg gaat niet, die weg laat zich betreden, faldalderire! enz.
— Ja! dat weet mijn grootje ook; maar, vriend! aan wien behoort dat huis?
— Wel! dat huis behoort vast aan zijn' meester, faldalderire! enz.
— Ik vind 'n vrij lastig, maar tapt men daar wijn of bier?
— Wel wie zou hier water tappen! faldalderire, enz.
— Onverdragelijke vent! was ik bij u, ik zou u de waterpomp leeren.
— Dan is het goed, dat gij daar moet blijven, faldalderire! enz.
— Wilt gij mij dan met dat sluitje overhalen? ik heb haast.
— Voor een kwartje zal ik u overhalen, faldalderire! enz.

DE VISSCHERS MET DE TOTEBEL.

JAAP en PIET zingen. — WIJZE: *Is visst.*

Is visst! Dit stroomend nat
Bezit een' edlen schat,
Van paling, karper, smook en haars,
Al is de vischvangst thans wat schaars.

Is visst! Dit stroomend nat
Bezit een' edlen schat,
Van onderscheiden soort van visch
Rivier-banket, die smanklijk is.

PIET.

't Is tijd voorwaar! haal op nu maar.

JAAP.

Piet! houd uw schepje klaar.

DE SNOEPEDE KAT.

De Moeder, zingt. — WIJZE: *Doot alles watij is de les.*

Een huisvrouw heeft toch nooit gedaan,
Nu moet ik naar den groenboer gaan,
(Om voor de soep te koop); (bis.)
Dan aan de wasch, die moet aan kant.
Ei zie! hoe helder 't vuurtje brandt!
Kom! spoedig loefn goloopen. (bis.)

Ik had het vuur goed opgesloekt,
'k Moet hem terwyl het hoer reeds kecht;
Maar 'k moet Lisette roepen; (bis.)
Lisette! blijf vooral toch hier;
De kat is zalk een listig dier,
Zij mogt het hoer soms snoepen. (bis.)

LE THÉÂTRE

OU

OMBRES CHINOISES

NOUVEAU

SÉRAPHIN DES ENFANTS

RECUEIL DE

JOLIES PIÈCES AMUSANTES

ET

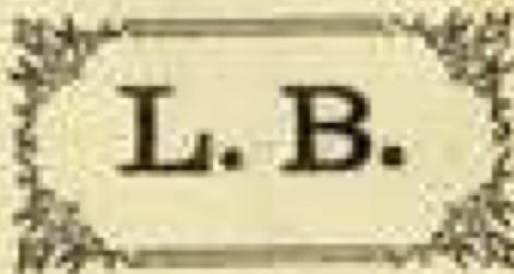
FACILES À MONTER

ILLUSTRÉS

de gravures représentant les principales scènes.

PAR

GUIGNOLLET

PARIS

LE BAILLY, ÉDITEUR

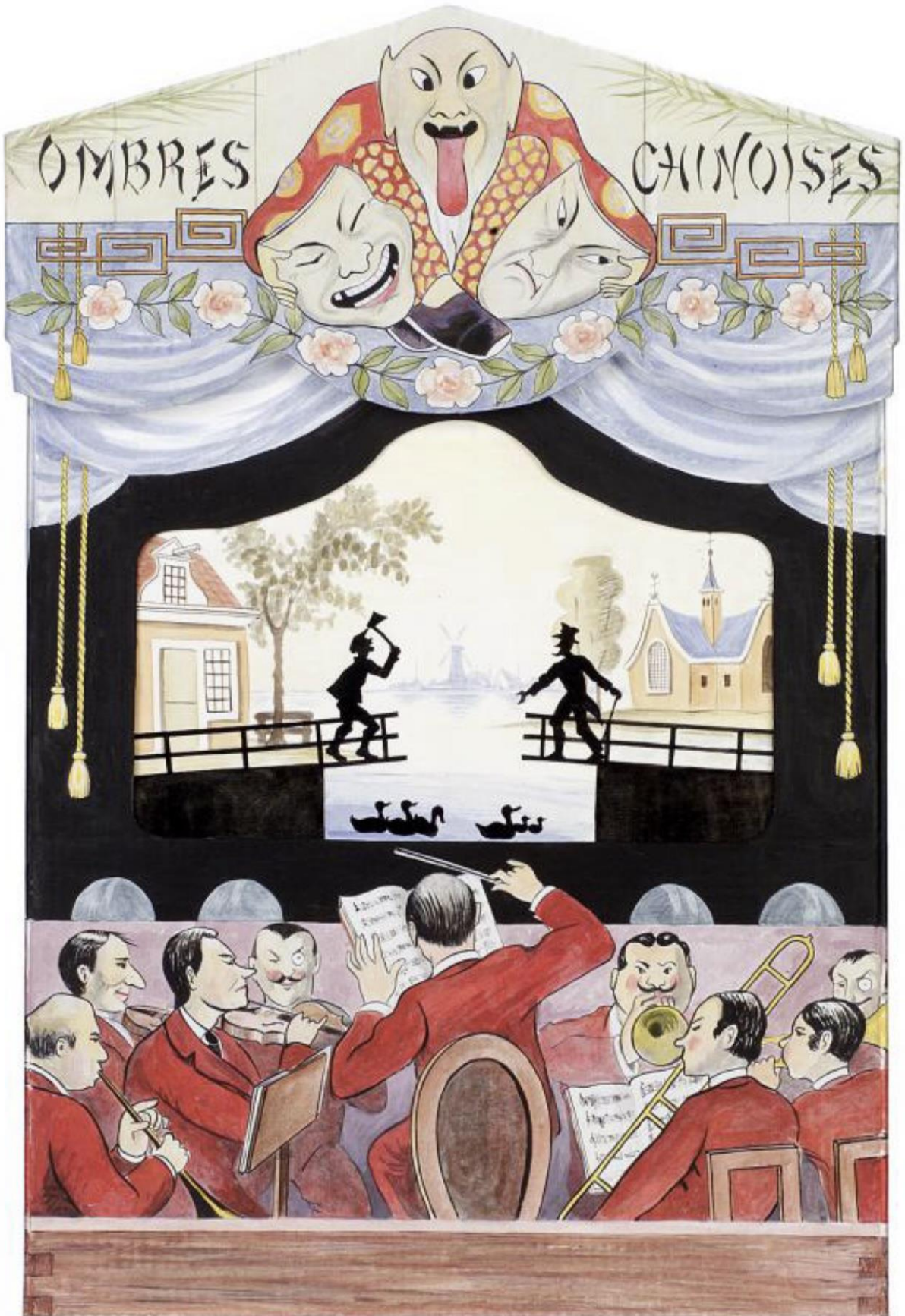
RUE CARDINALE, 6.

v

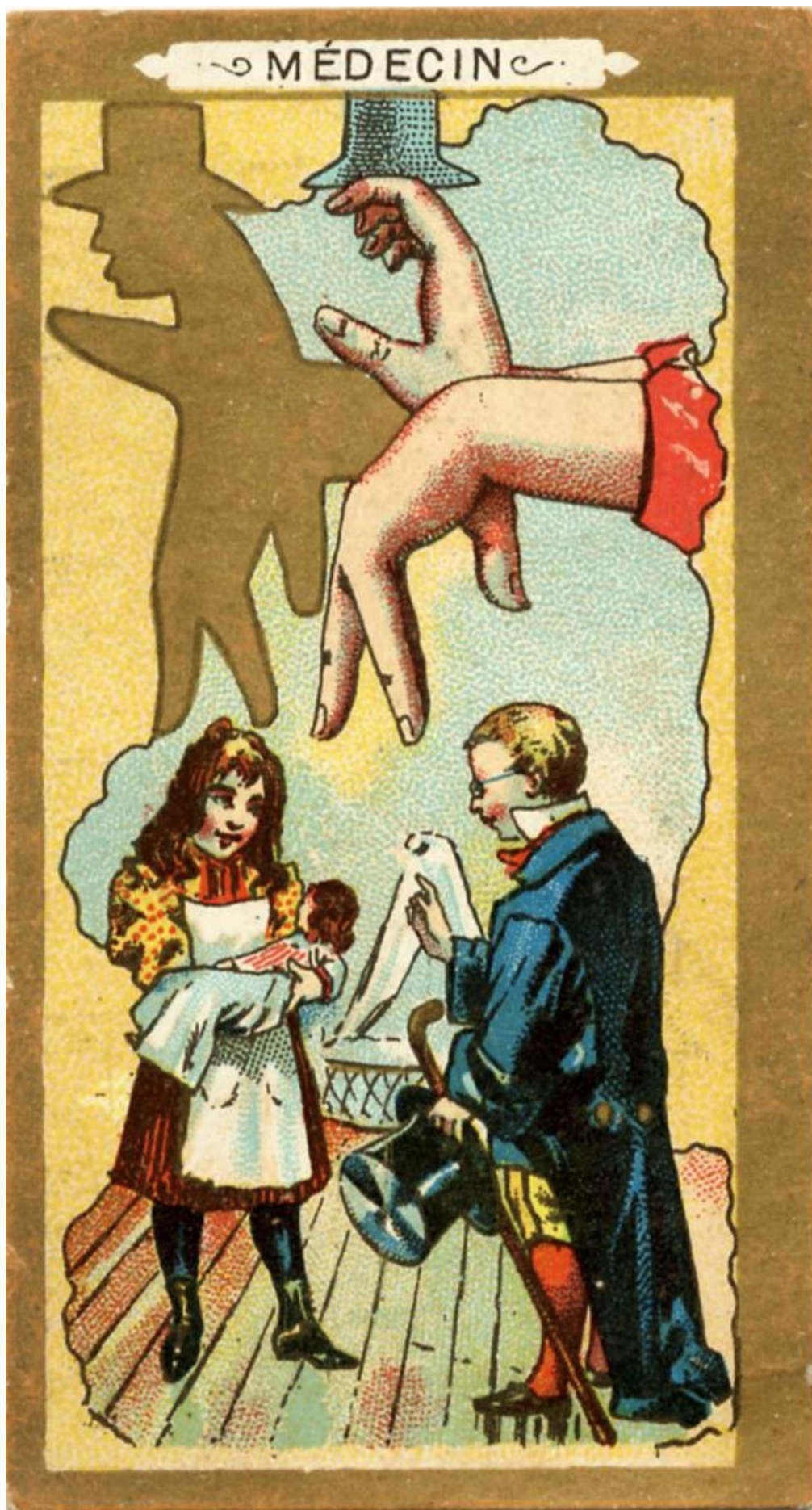

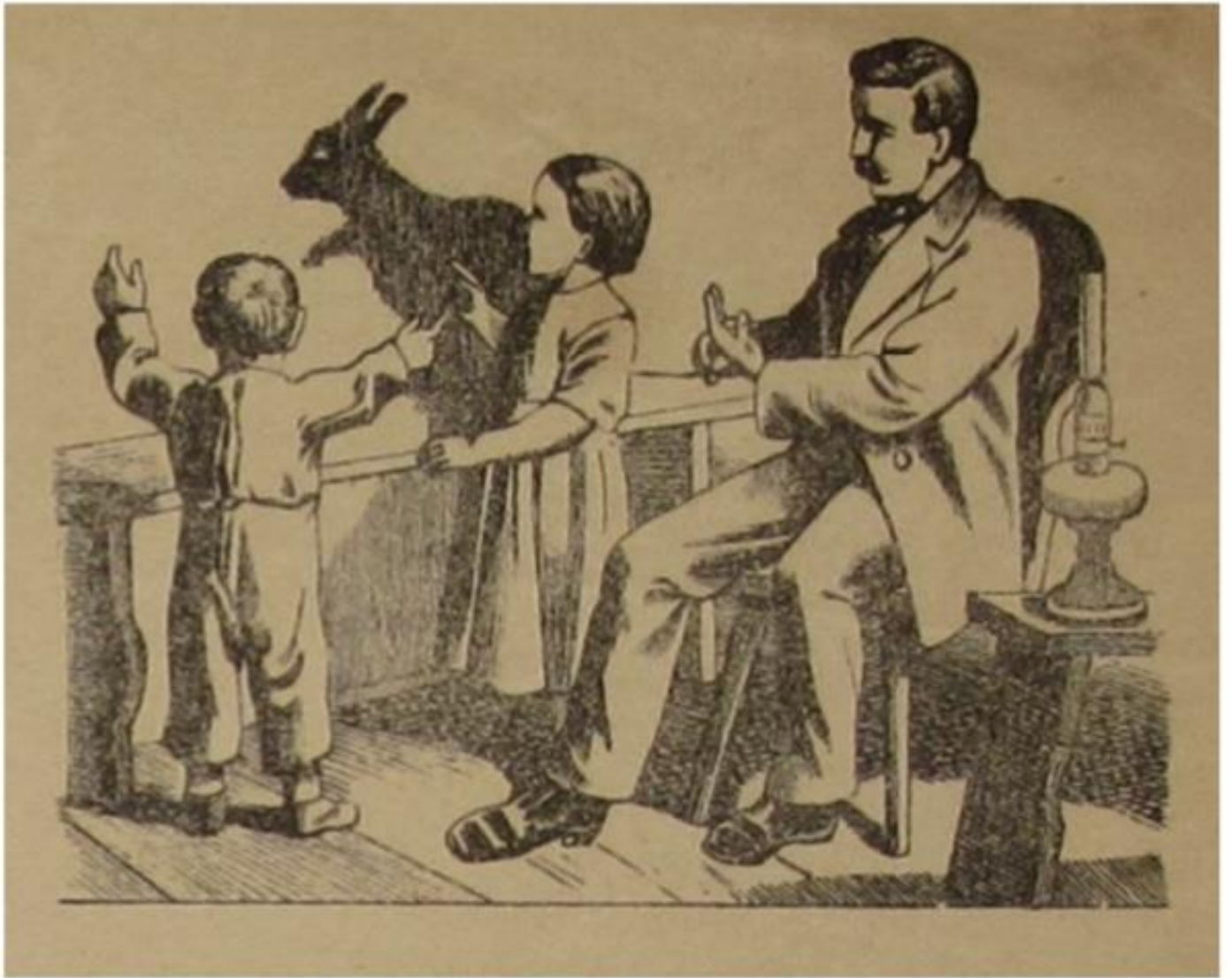

Régénérateur universel des Cheveux de Mme. S. A. Allen.

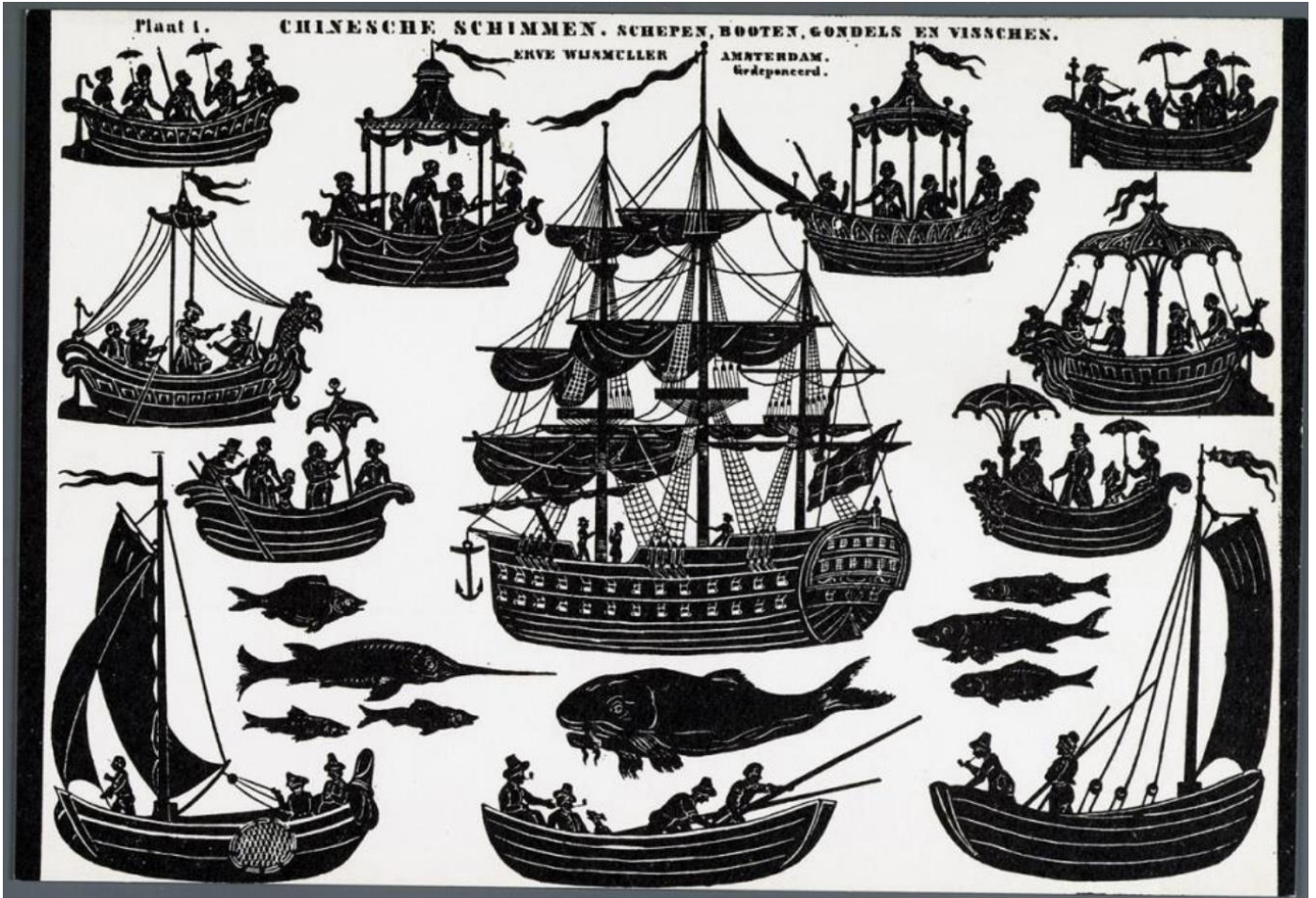
Plaat 1.

CHINESCHE SCHIMMEN. SCHEPEN, BOOTEN, GONDELS EN VISSCHEN.

ERVE WIJNCLER

AMSTERDAM.

Grdeponcerd.

BEWEEGBAAR PRENTENBOEK,
DE VAN OUDS BEKENDE
CHINESISCHE SCHIMMEN.

GEHEEL OP NIKIÛ BEWERKT

Afz. uermant en lering

Oder Jougd.

LEYDEN, P. J. THAP.

VERROE-TE STALEN ARTIKELEN SCHOON TE MAKEN. — Om aan stalen voorwerpen, die door roest hun glans verloren hebben, hun vorigen luister terug te geven, moet men ze eerst inwrijven met zuringzout, dat verdund is met eene gelijke hoeveelheid water. Daarna wast men ze met schoon water, droogt ze met een zacht wollen lap ter dege af, smeert ze dan met olie in en laat ze in dien toestand eenige dagen.

Vervolgen^s maakt men puimsteen gloeiend, stoot dezen tot poeder en vermengt hem met vernis van lijnolie. Dit mengsel strijkt men met een penseel herhaaldelijk op een stevig papier en schuurt hiermede, als het goed droog is, de stalen voorwerpen af. Na die behandeling zullen ze glimmen als zilver.

••

WAAROM LOSSE KLEEDING WARMER IS DAN NAUWSLUITENDE. — Daargelaten het zeer ongezonde dat er voor dames in gelegen is, om door een dwaze, geheel misplaatste opvatting der mode, zich de gezonde ledematen, die men van den Schepper ontvangen heeft, door kunstmatige inrijging te misvormen, is het dragen van losse kleedingstukken bovendien daarom zoo aanbevelenswaardig, wijl ze eene hoeveelheid warme lucht bevatten die van het lichaam

uitstraalt, terwijl engsluitende kleeren die warmte ontoegankelijk maakt. Om dezelfde reden zijn ook wollen kleedingstukken verkieslijker omdat zij, hoewel op zich zelf niet meer warmte gevende dan katoenen of linnen stoffen, eene zekere hoeveelheid warme lucht onbelemmerd langs en om het lichaam la en gaan.

••

EEN GOEDKOOPE TOOVERLANTAREN.

OM VLEKKEN UIT KLEEDINGSTUKKEN TE VERWIJDEREN. — Men koopt bij apotheker of drogist voor eenige centen salmomiak. Hiermede bevochtigt men b. v. den kraag van een jas en alle andere vlekken in een kleedingstuk, wrijft er het vocht met een wollen lapje ter dege in en schuift met een in warm water gelompelden borstel flink de bewuste vlek, doch altijd *met* den draad.

••

OM NAAMACHINES TE SMEREN. — Daartoe wordt aanbevolen olijfolie, vermengd met wat petroleum of bezine. Wordt de machine echter slechts spaarzaam gebruikt, dan is petroleum alleen voldoende, omdat deze het best de versteende olie wegneemt.

—••—

DE GEBROKEN BRUG.

HET NED. NED. BLANCKEN TOEGEN. REGEN.

VERZIELEN.

LAKEN, een Omschaker. — VAN DER PUTT, een lijn-konst.

1ste TOEGEN.

LAKEN, kom op, een punt en een aard' geschieding degenen. Hij zegt—
 Wie? Wat heb je nu juist naar die kant.

<p>Van 'schoonheid' vroeg het 'schoonheid' kant In 'schoonheid' van die genen. Die zucht, die het verken kant! Is noch wij, hooij lang! Ik zucht van kant van kant het kop Die ik den veldt op den kop Klop klop! Klop klop! klop klop! (Lachen.)</p>	<p>Die lant is kant; dat get moet dit Het lant is kant! Het werkt uit mij veldt kant In 'schoonheid' kant! Het lant is kant; dat get moet dit Het lant is kant; dat get moet dit Klop klop! Klop klop! klop klop! (Lachen.)</p>
---	---

Toestel bij de veldt veldt, het is een geschieding al.

In 'schoonheid' kant niet te veldt. „Als het kant veldt is, niet van
 die kant!... Wie dat veldt met die kant veldt veldt met veldt veldt,
 die kant het veldt van kant veldt, er was mij veldt kant, en die veldt
 kant van op te veldt... Die kant was het kant veldt in veldt veldt! Want
 kant veldt kant, hij was veldt veldt veldt van kant, in bij die veldt, kant
 kant veldt. In in veldt!... Die kant niet veldt, die kant veldt kant in kant
 kant veldt in die kant veldt veldt!... Kant veldt, in veldt van het veldt veldt!

LES OMBRES CHINOISES.

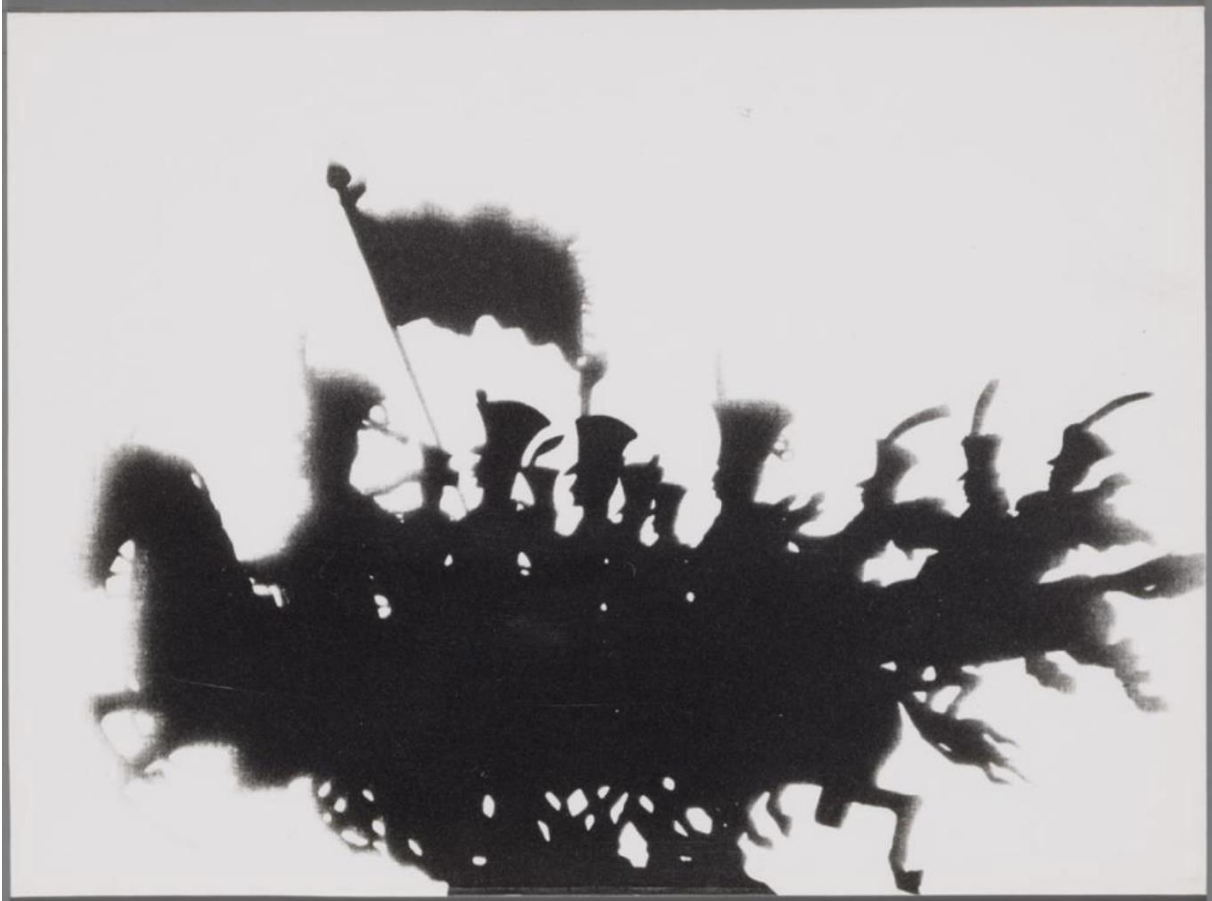
LA FANTASMAGORIE.

PAYSAN

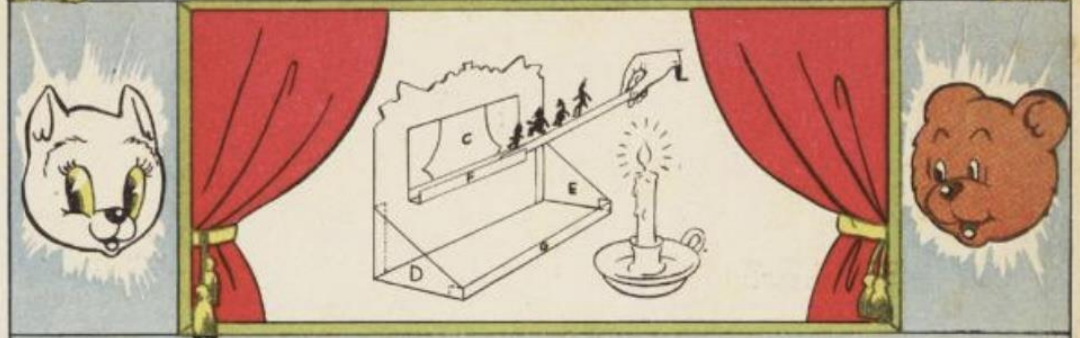

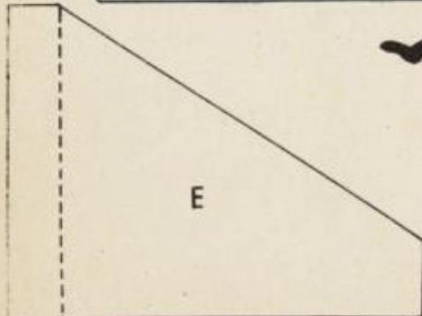
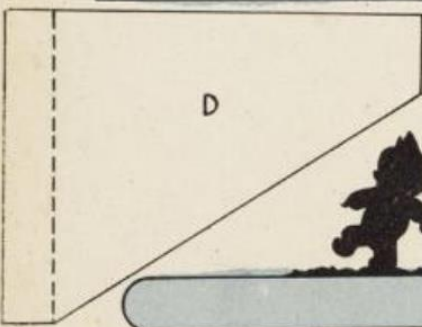
Uitgever: "ONS VRIJE NEDERLAND"

OP STIJPELIJN OMVOUWEN
F

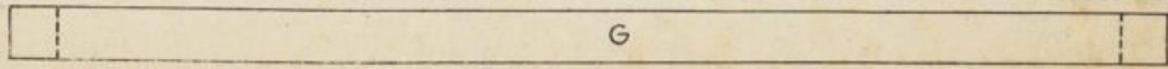
DRUKKERIJ: VAN NOLKENOVEN, UTRECHT

SCHIMMENSPEL

Met een scherp mesje alle figuren precies uitsnijden. Plak aan de achterzijde tusschen de gordijnen een stukje wit transparant papier. Bevestig de armen aan de beide figuurtjes met een draadje garen. Plaats achter het tooneel een kaars of ander lichtje. Zie teekening hierboven.

LES OMBRES CHINOISES.

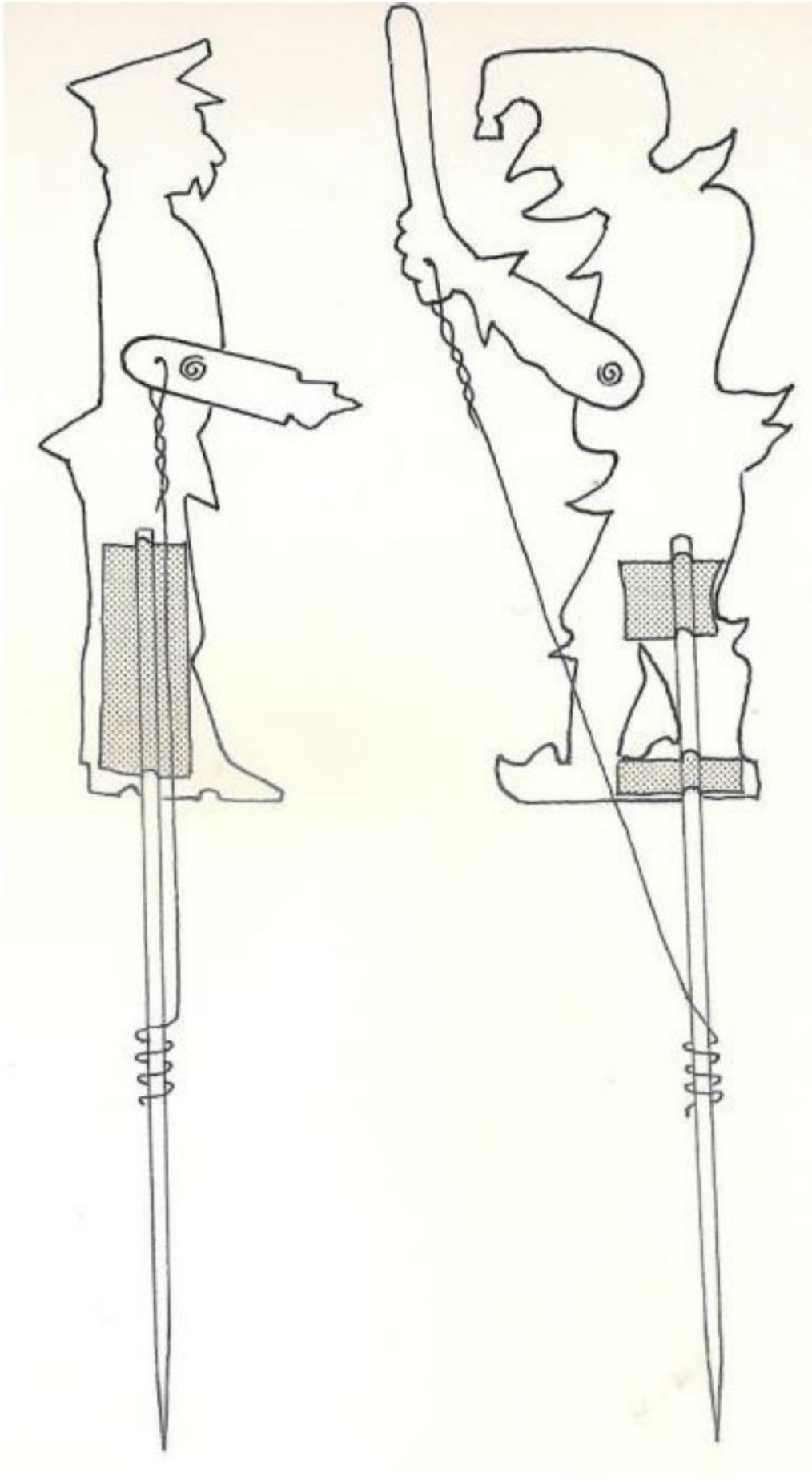

LA FANTASMAGORIE.

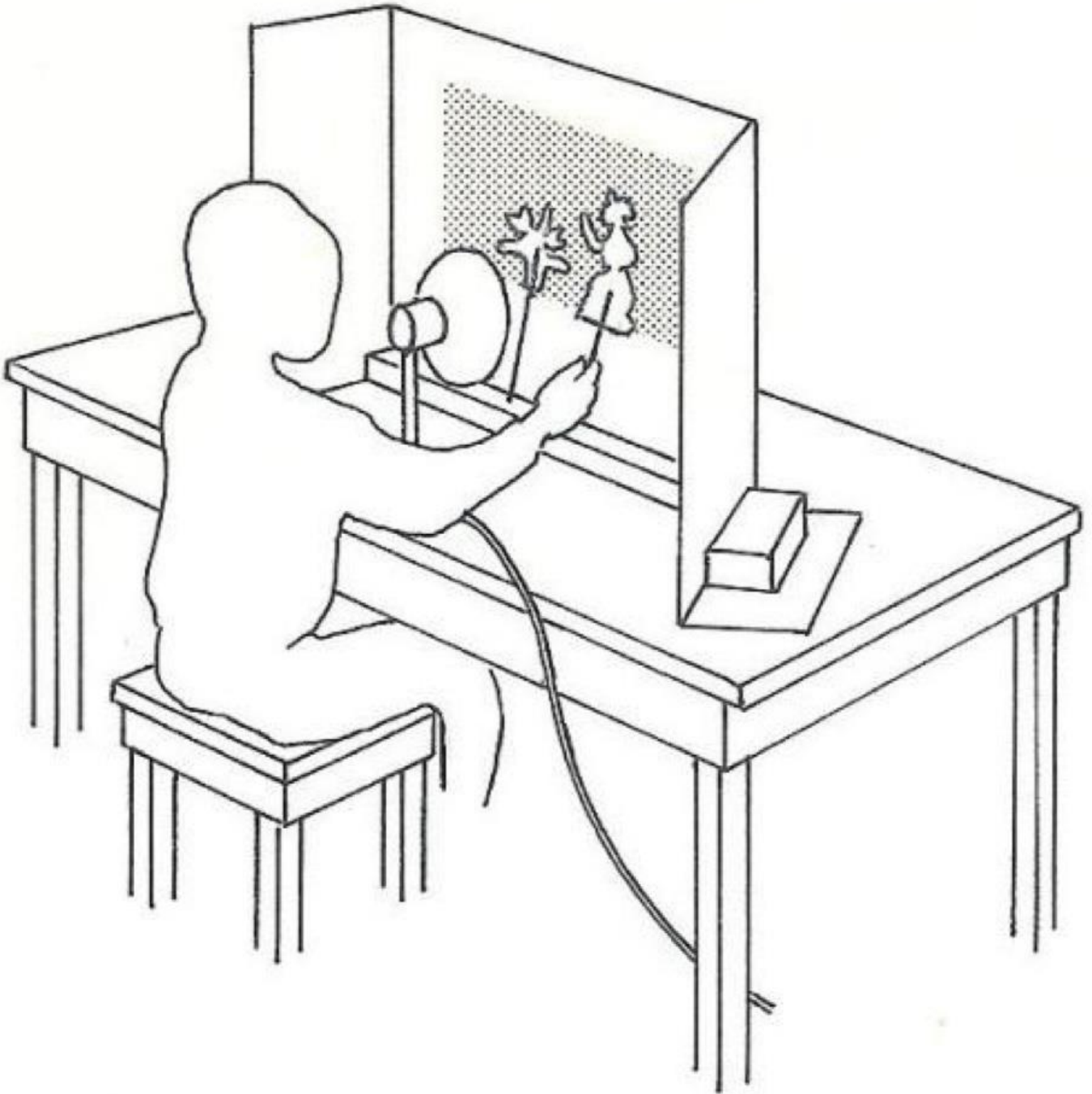

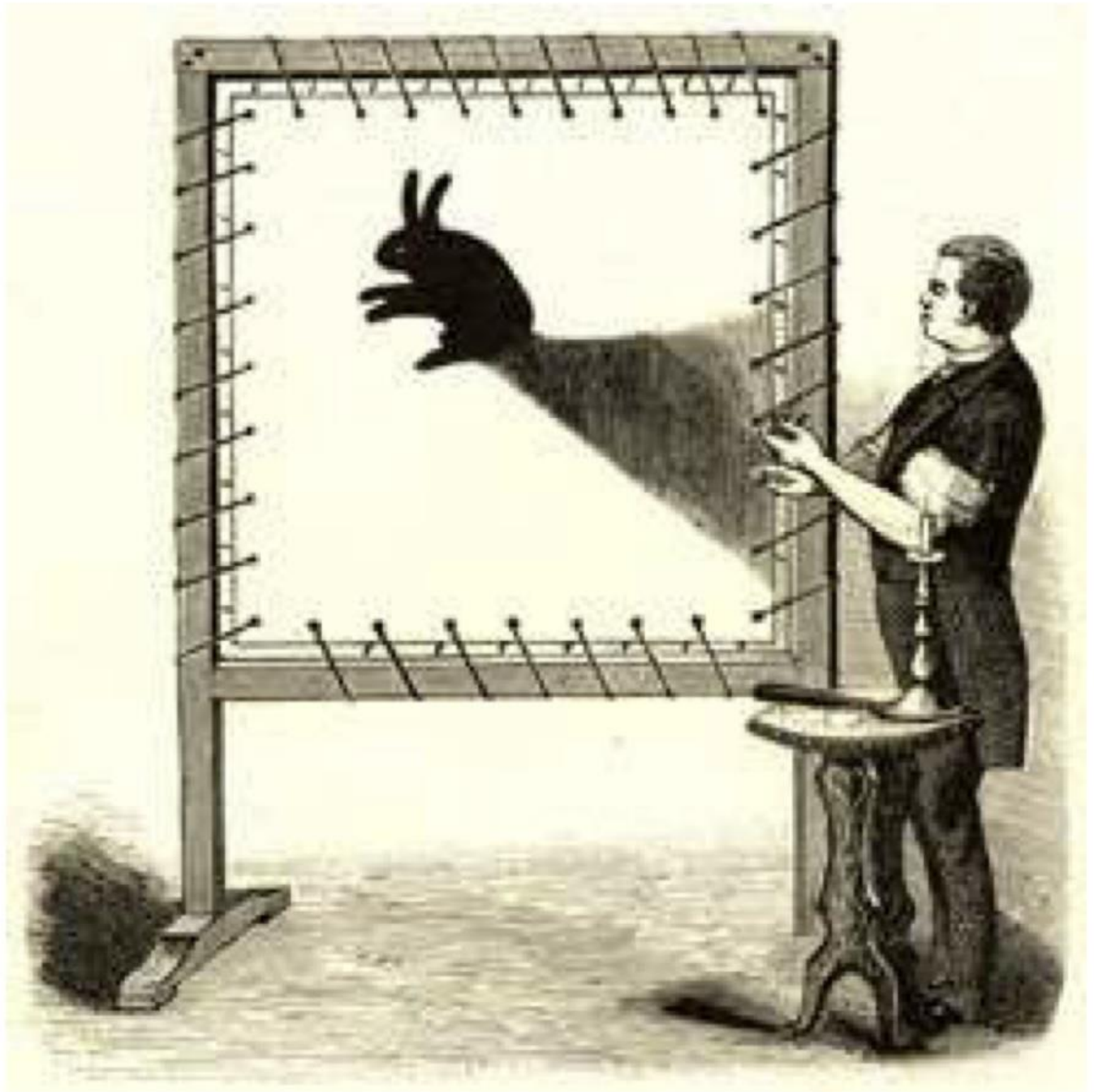

Les ombres de la main - LE CHAMEAU.

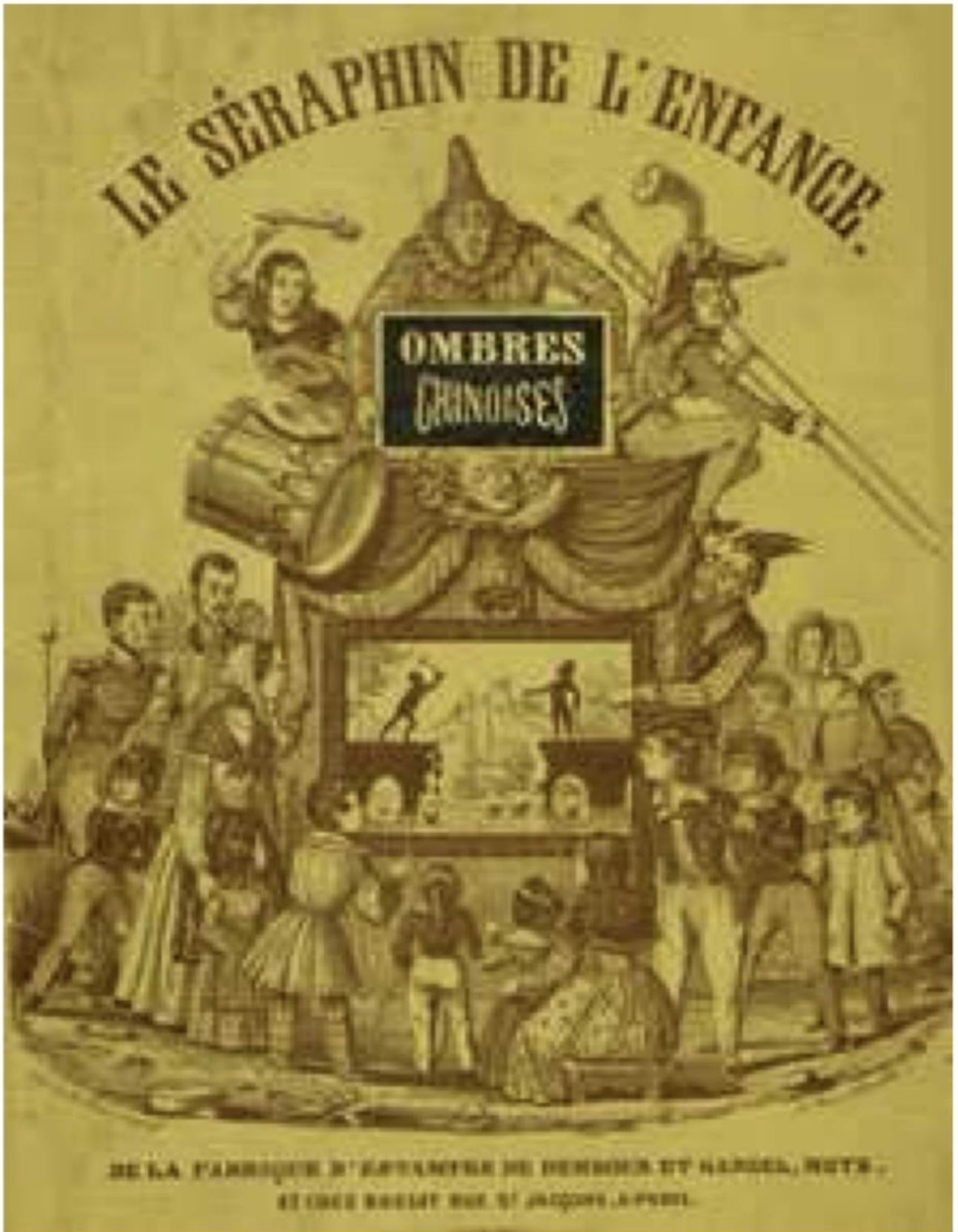

ÂNE

VERROE-TE STALEN ARTIKELEN SCHOON TE MAKEN. — Om aan stalen voorwerpen, die door roest hun glans verloren hebben, hun vorigen luister terug te geven, moet men ze eerst inwrijven met zuringzout, dat verdund is met eene gelijke hoeveelheid water. Daarna wast men ze met schoon water, droogt ze met een zacht wollen lap ter dege af, smeert ze dan met olie in en laat ze in dien toestand eenige dagen.

Vervolgen^s maakt men puimsteen gloeiend, stoot dezen tot poeder en vermengt hem met vernis van lijnolie. Dit mengsel strijkt men met een penseel herhaaldelijk op een stevig papier en schuurt hiermede, als het goed droog is, de stalen voorwerpen af. Na die behandeling zullen ze glimmen als zilver.

••

WAAROM LOSSE KLEEDING WARMER IS DAN NAUWSLUITENDE. — Daargelaten het zeer ongezonde dat er voor dames in gelegen is, om door een dwaze, geheel misplaatste opvatting der mode, zich de gezonde ledematen, die men van den Schepper ontvangen heeft, door kunstmatige inrijging te misvormen, is het dragen van losse kleedingstukken bovendien daarom zoo aanbevelenswaardig, wijl ze eene hoeveelheid warme lucht bevatten die van het lichaam

uitstraalt, terwijl engsluitende kleeren die warmte ontoegankelijk maakt. Om dezelfde reden zijn ook wollen kleedingstukken verkieslijker omdat zij, hoewel op zich zelf niet meer warmte gevende dan katoenen of linnen stoffen, eene zekere hoeveelheid warme lucht onbelemmerd langs en om het lichaam la en gaan.

••

EEN GOEDKOOPE TOOVERLANTAREN.

OM VLEKKEN UIT KLEEDINGSTUKKEN TE VERWIJDEREN. — Men koopt bij apotheker of drogist voor eenige centen salmomiak. Hiermede bevochtigt men b. v. den kraag van een jas en alle andere vlekken in een kleedingstuk, wrijft er het vocht met een wollen lapje ter dege in en schuift met een in warm water gelompelden borstel flink de bewuste vlek, doch altijd *met* den draad.

••

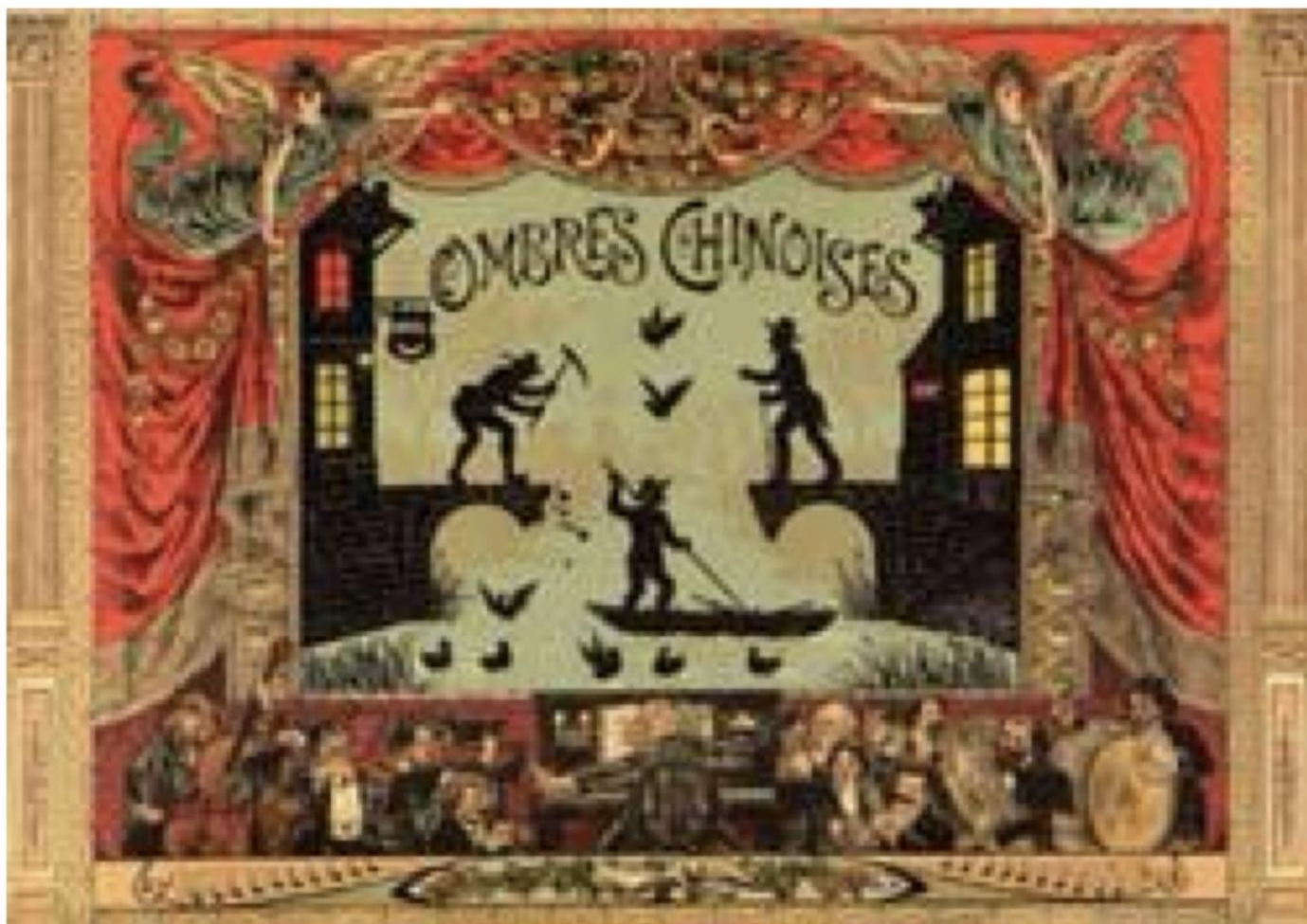
OM NAAMACHINES TE SMEREN. — Daartoe wordt aanbevolen olijfolie, vermengt met wat petroleum of bezine. Wordt de machine echter slechts spaarzaam gebruikt, dan is petroleum alleen voldoende, omdat deze het best de versteende olie wegneemt.

—••—

Katrijnsje

buurvrouw Pengel

de agent

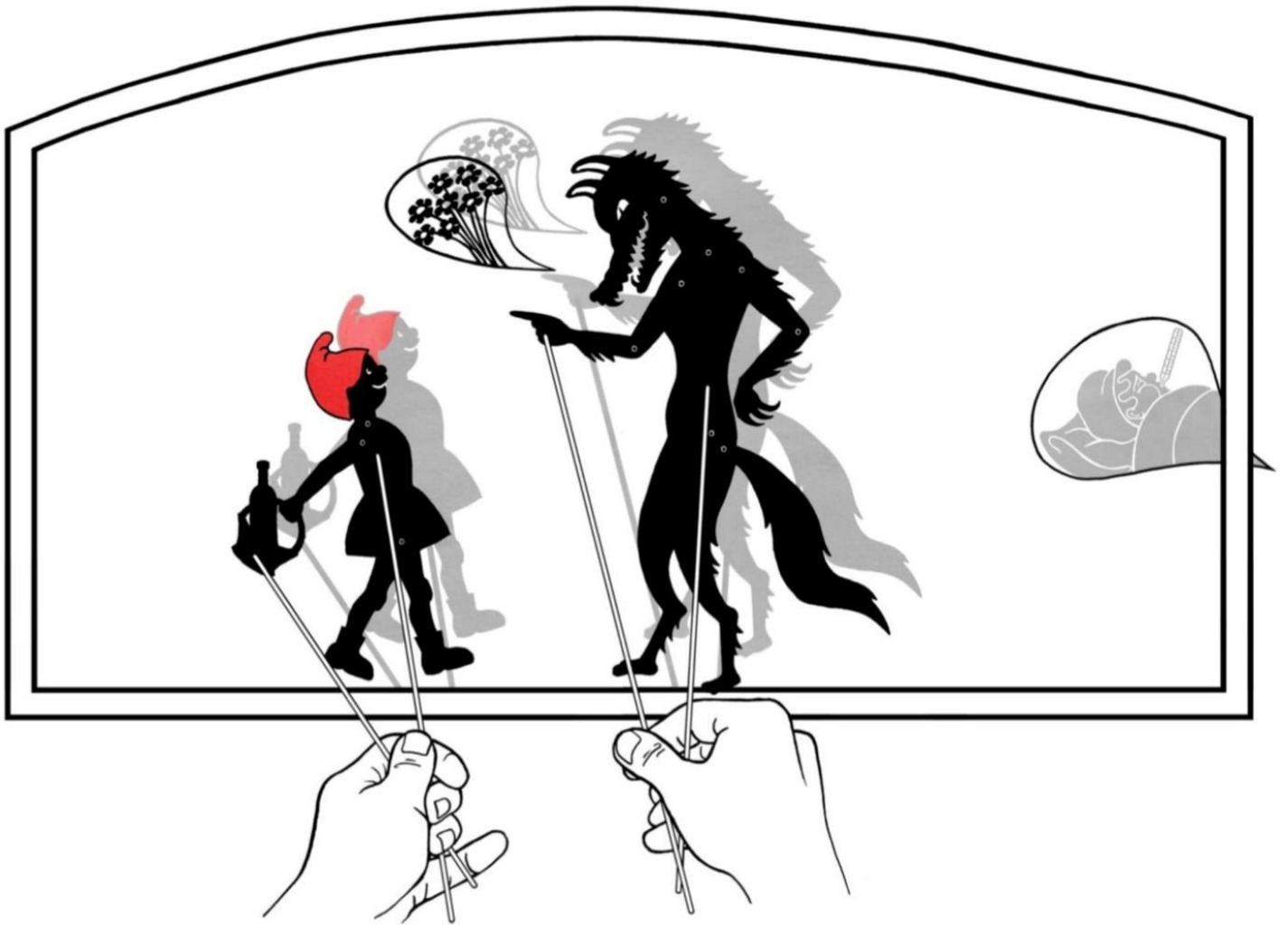

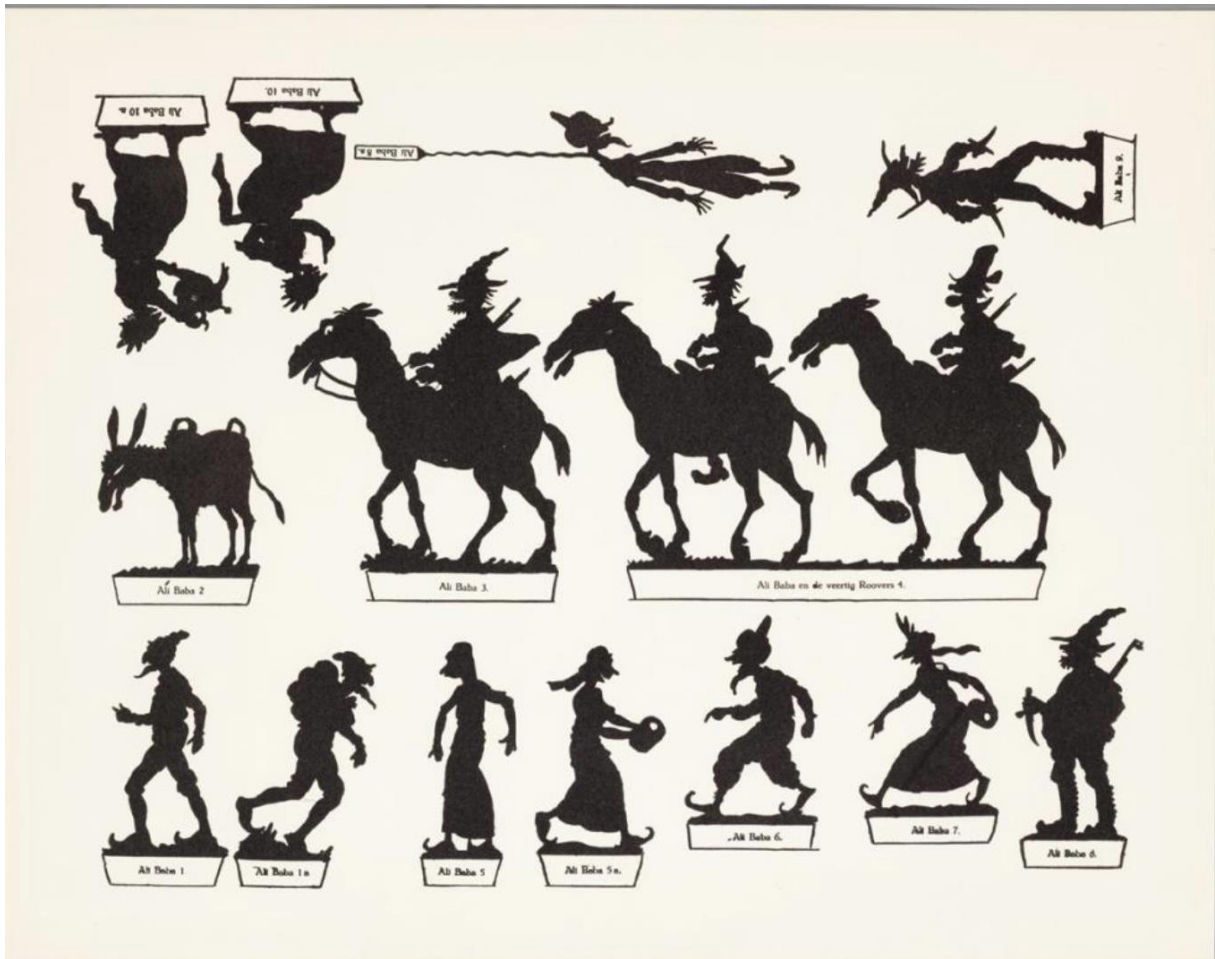

LES OIES

OMBRES CHINOISES.—(9) Les Aventures de Polichinelle.

LE THEATRE ILLUSTRÉ. — LES COULISSES DU « CHAT NOIR ». — (Dessin de M. SAHIB.)

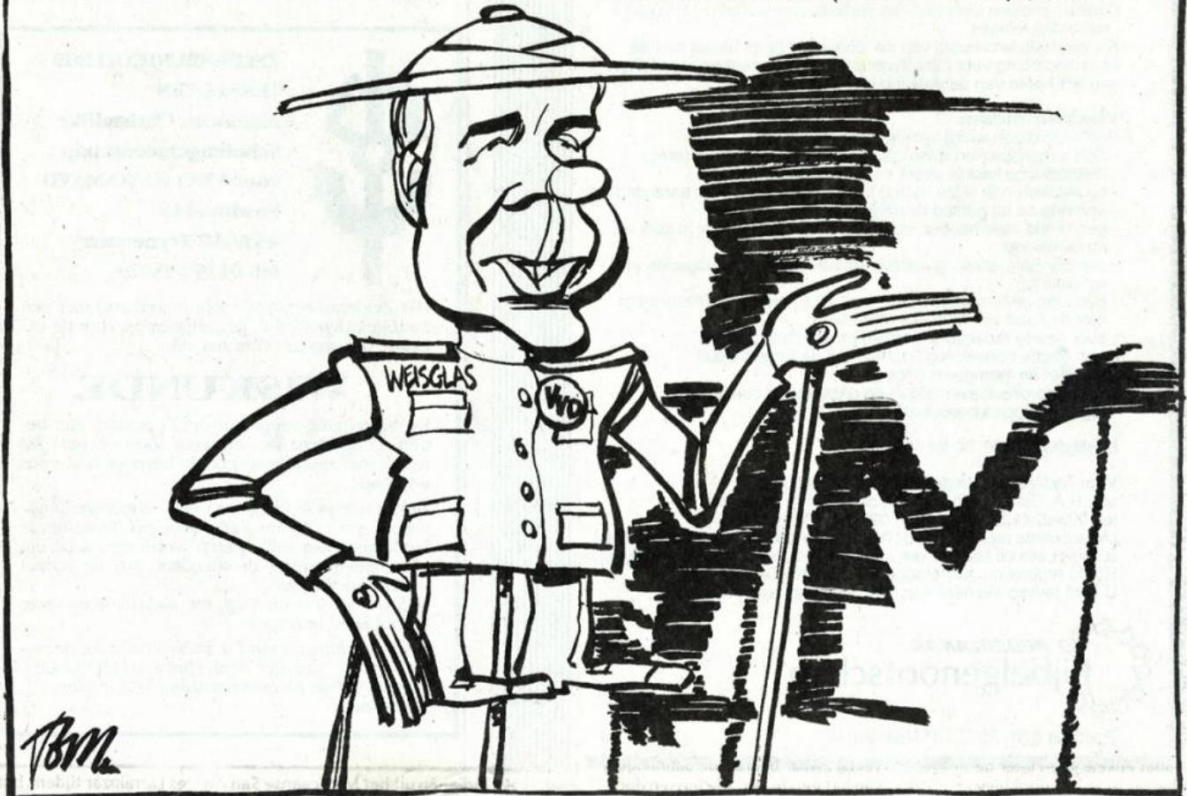

Tom in zwart wit

TEGENSPELER VAN PONCKE PRINSEN IN TYDSCHE NEDERLANDS-INDISCH SCHIMMENSPEL.

Kermisvermakelikheden.

DE CHINEESCHE SCHIMMEN.

De karendrager.

WIZER: *Contre les chagrins.*

Daaglijks, van den vroegen morgen
Tot den avond, spuw ik voort;
Een voor al mijn zwongen, zorgen.
Krijg ik nooit een vriendlijk woord. (bis.)
Immer knooren, immer kljven,
Is helgeen mijn meester doet;
'k Wil niet langer bij hem blijven,
'k Brong hem straks mijn afscheidsgroet. (bis.)

Zulke meesters, zulke heeren
Zijn er op deze aard' niet veel,
Laat hem naar den dries marcheeren,
Rijden op den bezemsteel. (bis.)
Ja! ik wil die boeien slaken,
'k Ruk mij uit die slavernij;
Maar.... ik hoor de brug daar kranken,
Was ik maar aan de overzij! (bis.)

De gebroken brug.

DE BRUGGEMAN en VAN DER STEEK.

De brugge-man zegt, en Van der Steek spreekt.
— Ik zal deze brug gaan maken, faldersalderire!
Ik zal deze brug gaan maken, faldersalderire!
— Wat is dat? is de brug gebroken, goede vriend!
— Was zij niet gebroken, ik zou haar ook niet maken, faldersalderire! enz.
— Maar, vriendlie! hoe kom ik dan over de rivier?
— Doe als de eendjes; zij zwemmen over 't water, faldersalderire! enz.
— Wel, goede vriend! gij ziet mij toch voor geen eendvogel aan, hoop ik, en bovendien ik kan niet zwemmen; maar zeg eens, waar gaat die weg heen?
— Die weg gaat niet, die weg laat zich betreden, faldersalderire! enz.
— Ja! dat weet mijn grondje sok; maar, vriend! aan wien behoort dat huis?
— Wel! dat huis behoort vast aan mijn meester, faldersalderire! enz.
— Ik vind u vrij lastig, maar tapt men daar wijn of bier?
— Wel wie zou hier water tappen! faldersalderire, enz.
— Onverdraaglijke vent! was ik bij u, ik zou u de waterproef leeren.
— Dan is het goed, dat gij daar moet blijven, faldersalderire! enz.
— Wilt gij mij dan niet dat schuitje overhalen? ik heb haast.
— Voor een kwartje zal ik u overhalen, faldersalderire! enz.

De visschers met de toebel.

JAAP en PIET zingen. — WIZER: *De visst.*
— *Io visst! Dit stroomend nat*
— *Bezit een edlen schat,*
— *Van paling, karpier, smook en haars;*
— *Al is de vischvangst thans wat schaars.*
— *Io visst! Dit stroomend nat*
— *Bezit een edlen schat,*
— *Van onderscheiden soot van visch*
— *Rivier-hasket, die smaaklijk is.*
— *PIET.*
— *'t Is tijd voorwaar! haal op nu maar.*
— *JAAP.*
— *Piet! houd uw scheppe klaar.*

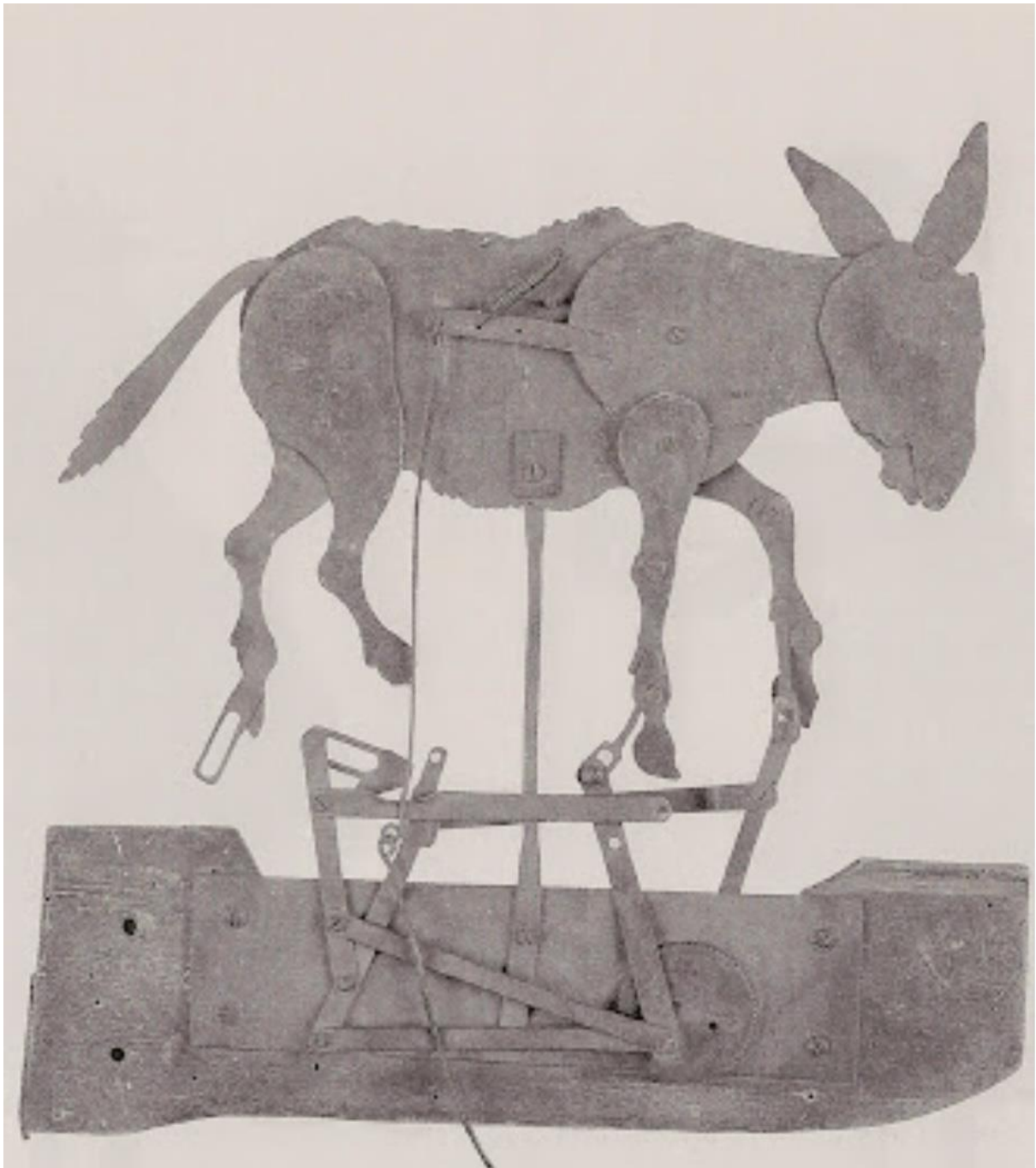
De snoepende kat.

De Moeder, zegt. — WIZER: *Doet alles matig is de les.*
— *Een huisvrouw heeft toch nooit gedaan,*
— *Nu moet ik naar den groenboer gaan,*
— *Om voor de soep te knopen. (bis.)*
— *Dus aan de wasch, die moet aan kant,*
— *Ei zie! hoe bodder 't vuurtje brandt!*
— *Kom! spoedig heen getoopen. (bis.)*
— *Ik had het vuur goed opgestoekt,*
— *'k Moet heen terwijl het heen reeds kookt;*
— *Maar 'k moet Lizette roepen. (bis.)*
— *Lizette! blijf vooral toch hier:*
— *De kat is zulk een listig dier,*
— *Zij mocht het heen soms snoepen. (bis.)*

Prenten-Fabriek van D. NOOTHOVEN VAN GOOR te Leiden.

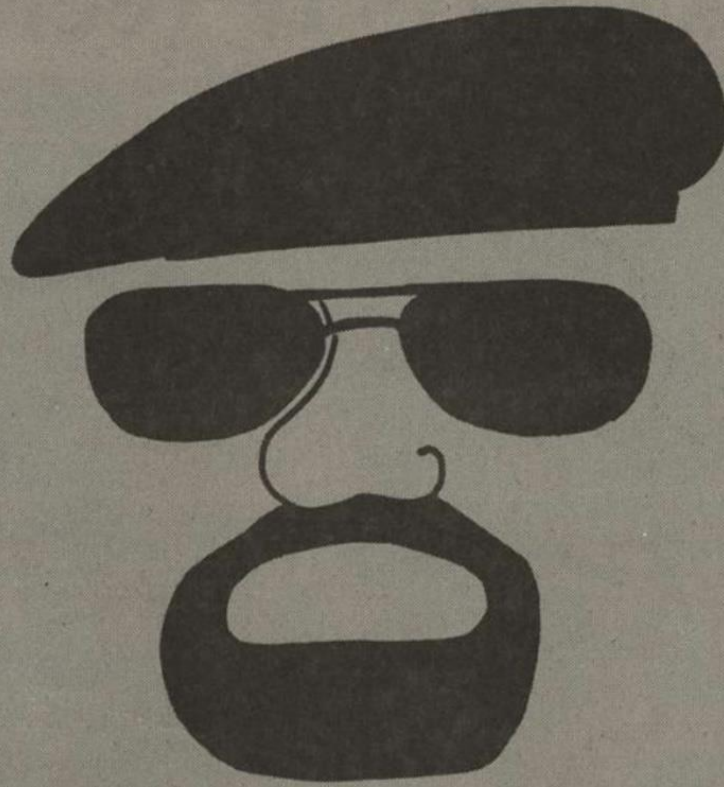

LA GRAND-MERE

SCHIMMEN

1982

8 DECEMBER

1992

OP/ART

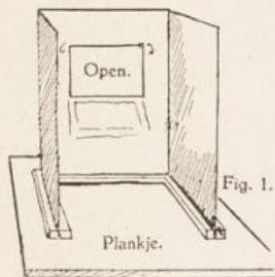
S·C·H·I·M·M·E·N·S·P·E·L

INHOUD: HANDLEIDING. 1. SNEEUWUITJE. 2. DE GELAARDE KAT. 3. HANS EN GRIETJE. 4. ALI BABA EN DE VEERTIG ROOVERS. 5. ROODKAPJE.

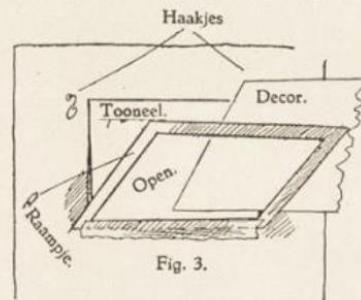
HANDLEIDING

Het Schimmenspel, dat wij hierbij het licht doen zien, bedoelt met zijn zoo karakteristiek mogelijke figuren een toch populair, voor gebruik in den huiselijken kring bestemd en door een ieder gemakkelijk te vertoonen schaduwbeelden-theater te zijn.

Reeds de inrichting van het tooneel en de

décors zijn zoo eenvoudig gehouden, dat door onze wat grootere kinderen alles, zij 't dan onder 'n wakend oog van vader of moeder, in gereedheid kan worden gebracht. Na eerst 't schild liefst op dik karton te hebben geplakt, wordt het tooneel er uit gesneden, de zijanten omgevouwen en 't geheel op een plankje geplaatst, zooals men ziet op fig. 1. Dan snijdt men uit karton een raampje, dat precies op de opening van 't vertooningsvak of tooneel past. Dit raampje, fig. 2, plakt men met een strookje linnen aan den achterkant van het schild, zoodat men het open en dicht kan klappen en met een paar haakjes kan vastzetten (fig. 3). Tusschen dit raampje kunnen wij dan heel gemakke-

lijk de gewenschte decors plaatsen, die op dun, doorschijnend papier zijn gedrukt. Maar men bedenke wel, dat de décors altijd met de bedrukte zijde naar het licht der lantaarn, die natuurlijk achter het tooneel brandt, moeten zijn gericht. Is een en ander goed begrepen en handig in elkaar gezet,

Met dank aan ...

Dit QR-DIY-internationaal poppentheaterproject is mede tot stand gekomen dankzij ondersteuning van:

**Vrienden van het Poppenspe(e)lmuseum
Friends of the Dutch Puppetry Museum**

Afbeeldingen: collectie Poppenspe(e)lmuseum. Zie: <https://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/ArtefactList>.
Trefwoord: schim. Concept QR-DIY-project nr. 23: Otto van der Mieden.

**Poppenspe(e)lmuseum [ANBI] Musée de Marionnettes et de Guignol
Puppettheatermuseum Puppetry Museum**

Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL T: +31(0)578 - 631329/560239 M: +31 (0)648770504
info@poppenspelmuseum.nl <https://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/chineseschimmen.pdf>
<https://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/>